

Ažurirana procjena kvantitativnih potreba za obrazovanjem i zapošljavanjem odgojitelja u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Naručitelj:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Priredio:

dr. sc. Teo Matković,
Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

ožujak 2021.

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

**EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI**

**E
S
F** UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

NAKLADNIK

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

ZA NAKLADNIKA

prof. dr. sc. Radovan Fuchs, ministar

AUTOR

dr. sc. Teo Matković, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

ISBN: 978-953-8374-15-9

Zagreb, 2021.

Kontakt za više informacija: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Donje Svetice 38, 10000 Zagreb,
+385 1 4569 000, www.mzo.hr

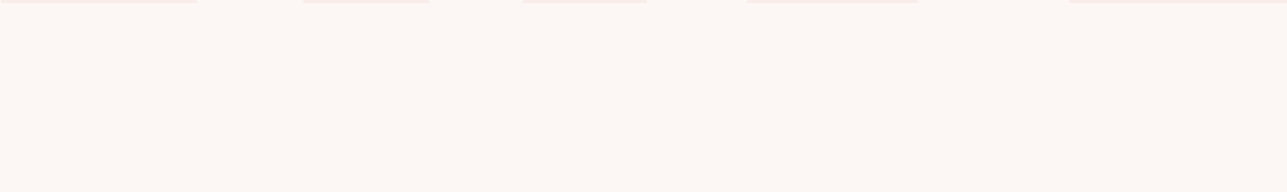
Publikacija je izrađena u okviru projekta „Tehnička pomoć OPULJP, faza I” koji sufinancira Europska unija iz Europskoga socijalnog fonda. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Više informacija o EU fondovima: www.strukturnifondovi.hr i www.esf.hr

Popis kratica

- AZVO – Agencija za znanost i visoko obrazovanje
- DPS-PON – Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe
- DZS – Državni zavod za statistiku
- ENIC/NARIC – European Network of National Information Centres on academic recognition and mobility / National Academic Recognition Information Centres
- EUROPOP – Eurostat populacijske projekcije
- RPOO – Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Za postizanje EU cilja sudjelovanja 96 % djece u dobi od tri godine do uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje u ranom predškolskom odgoju i obrazovanju, do kraja 2030. godine, uz najnovije demografske projekcije, u vrtičke programe trebalo bi uključiti još **24 631** djece u odnosu na stanje s početka ped. g. 2019./20.

Uz Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe kakav je na snazi u 2021. godini i optimalnu popunjenost skupina, ovakvo bi širenje kapaciteta tražilo dodatnih **2 738** odgojitelja kroz tekuće desetljeće, čemu treba dodati potrebe vezane uz širenje programa jaslica (koje su na temelju trenda procijenjene na **1 350 odgojitelja**) te zamjenu odgojitelja koji će otići u mirovinu tijekom razdoblja (**2 920**). Drugim riječima, kroz iduće desetljeće bi se u tržište rada trebalo uključiti još 7 002 odgojitelja.

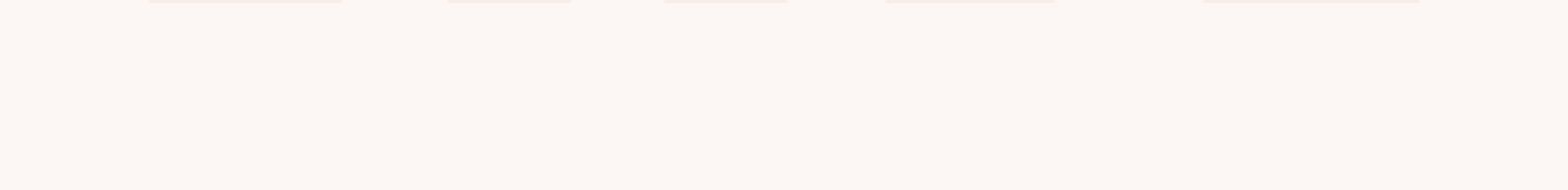
Protoklih godina broj nezaposlenih odgojitelja rekordno je nizak, a potražnja rekordno visoka. S druge strane, broj osoba koji stječu kvalifikaciju odgojitelja se polako oporavlja od povijesno najnižeg zabilježenog broja iz razdoblja 2015. – 2017. (456 – 537), te je u 2020. godini 614 osoba steklo diplomu prvostupnika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. S obzirom na značajno povećanje upisnih kvota u 2018./19. i 2020./21. (većinom mjestima za izvanredne studente), uz trenutnu završnost, broj osoba koje stječu diplomu do 2024. trebao bi se povećati na oko 790, a upisnom politikom moguće je utjecati na broj stečenih kvalifikacija od 2025. godine nadalje.

Uz postojeći broj upisnih mjesta dosegnut 2020. godine, postojani godišnji priljev osoba s kvalifikacijama iz inozemstva (61 – 80 godišnje između 2016. i 2020.) te utvrđene obrasce osipanja uslijed emigracije, umirovljenja i zapošljavanja izvan struke, ponuda rada odgojitelja kroz iduće desetljeće neće u potpunosti omogućiti širenje kapaciteta vrtića na ciljanu razinu do 2030. godine

U analizi je predložen scenarij povećavanja upisa studija unutar tri godine, koji bi, ukoliko se počne primjenjivati odmah, omogućio postizanje ciljanih kapaciteta do 2028. godine te dostatnu raspoloživost radne snage za srednjoročno unaprjeđenje sustava RPOO.

Analiza pokazuje kako i uz trenutačno povećanje upisnih kvota planirana povećanja obuhvaćenosti djece u kratkom razdoblju (do 2024. ili 2027.) neće biti ostvariva bez intervencija koje bi u kratkom roku značajno povećale ponudu rada. Završni osvrt razmatra potencijal i ograničenja nekoliko mogućih pristupa u ostvarivanju takvih ambicija: uključivanje studenata, uvoz radne snage, angažman nastavnika razredne nastave, poticanje kasnijeg odlaska u mirovinu i povratka neaktivnih odgojitelja u sustav.

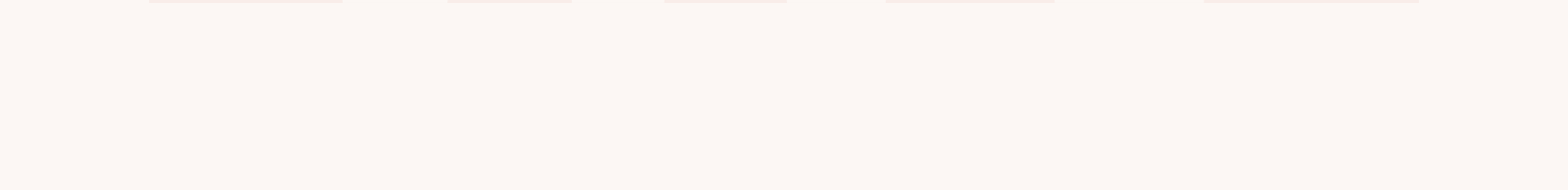

Sadržaj

Popis kratica	3
Sažetak	5
Ciljevi i potrebe	9
Ranija procjena	11
Ažurirana projekcija broja potrebnih dodatnih odgojitelja za postizanje EU cilja do 2030 godine	13
Trenutni broj polaznika	13
Projekcija broja djece u 2030. i utvrđivanje općeg jaza u kapacitetu	13
Pretpostavke procjene broja dodatnih potrebnih odgojitelja	14
Procjena broja dodatnih odgojitelja u razdoblju 2020. – 2030. potrebnih za povećanje kapaciteta u vrtićkim programima na 96 % obuhvaćenosti	14
Procjena broja odgojitelja potrebnih za održavanje kapaciteta uslijed umirovljenja	14
Procjena broja potrebnih dodatnih odgojitelja uslijed povećanja jasličkih kapaciteta	15
Ukupan broj i dinamika potreba za zapošljavanjem novih odgojitelja	17
Promjene na tržištu rada: nezaposleni odgojitelji	19
Obrazovanje iz Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	23
Broj diplomiranih	23
Kvote i upisi na studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	24
Procjena završnosti studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	25
Projekcija broja stečenih diploma RPOO između 2021. i 2024.	26
Projekcija broja stečenih diploma RPOO između 2025. i 2028.: osnovni scenarij i mogućnosti daljnjeg povećanja	26
Imigracija odgojitelja (i osobe obrazovane u inozemstvu)	27
Projekcija dostupne radne snage – odgojitelja: osnovni scenarij bez intervencije	29
Mogućnosti povećanja ponude rada odgojitelja	31
Bibliografija	35
Tablični prilozi	37

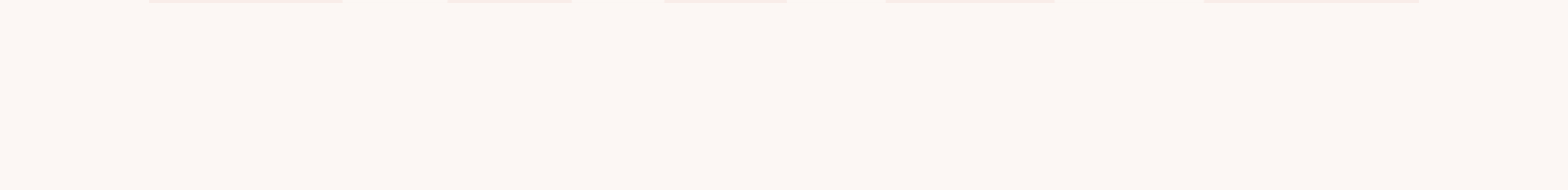
Ciljevi i potrebe

U Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine, usvojenoj 5. veljače 2021., pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO) predstavlja jedno od četiri prioritetna područja strateškog cilja 2, uz zadanu ciljnu vrijednost obuhvata većeg od 97 % za dobnu skupinu 4+¹. Također, u Rezoluciji Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021. – 2030.) (2021/C 66/01) usvojenoj 26. veljače 2021., redefiniran je RPOO cilj (broj 3) prema kojemu bi najmanje **96 %** djece u dobi od tri godine do uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje trebalo sudjelovati u ranom predškolskom odgoju i obrazovanju.

Postizanje ovih ciljeva traži značajna financijska ulaganja i uspostavljanje mehanizama financiranja, ali i infrastrukturne te ljudske resurse. Ova se analiza usredotočuje na navedeno, odnosno raspoloživost dostatnog broja odgojitelja za predviđeno širenje kapaciteta. Analiza u ovom izvještaju nadovezuje se na ranije projekcije (Dobrotić i ostali, 2018; Matković i ostali, 2020; UNICEF, 2020), ali je ažurirana u kontekstu razvoja sustava proteklih godina, osvježenih demografskih projekcija (EUROPOP 2019), promjena na tržištu rada, te detaljnijeg uvida u broj stečenih kvalifikacija tijekom prethodnog desetljeća.

¹ U vrijeme izrade Strategije, EU cilj je bio određen za dobnii raspon od četiri godine do dobi polaska u školu.

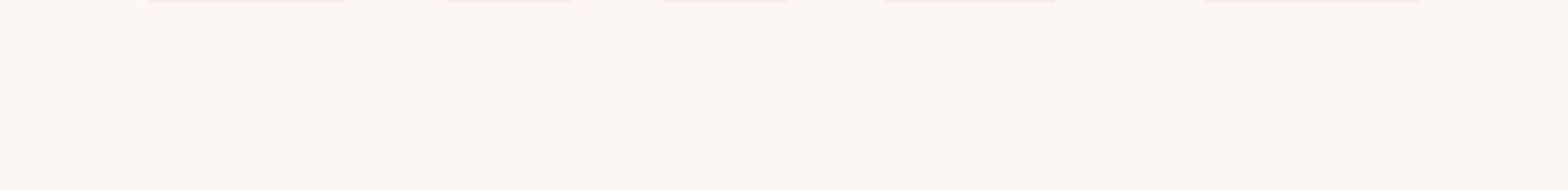

Ranija procjena

Studija Dobrotić i sur. (2018) na temelju podataka do ped. g. 2016./17. na str. 59 modelira potrebu povećanja broja odgojitelja za postizanje Barcelonskih ciljeva (33 % obuhvaćenost redovnim programima 0–2 i 90 % 3+) za 3 997 odgojitelja, ako bi struktura skupina ostala identična zatečenoj situaciji. Prema toj procjeni, u 2016. godini za ostvarivanje tih ciljeva do 2030. godine, uz pridržavanje veličine skupine zadane Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe (dalje DPS-PON; NN 63/08, 90/10), bilo je potrebno 9 148 dodatnih odgojitelja, a ukoliko bi povećanje bilo prema DPS-PON, tada bi bio potreban 5 151 odgojitelj. Između ped. g. 2016./17. i 2019./20.² ukupan broj odgojitelja u sustavu RPOO (DZS, 2017, 2020 tablica 4) povećan je za 1 318 (s 11 901 na 13 219). Ovo povećanje od 439 odgojitelja godišnje nešto je veće od prosječnog godišnjeg rasta broja odgojitelja u razdoblju 2004. – 2016. (390).

² Podaci za iduću godinu planiraju se objaviti tijekom srpnja 2021., ali zbog COVID-19 epidemije, 2020./21. godina neće biti vrlo korisna referentna godina.

Ažurirana projekcija broja potrebnih dodatnih odgojitelja za postizanje EU cilja do 2030. godine

Trenutni broj polaznika

Prema priopćenju DZS „Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja” (2020), početkom pedagoške godine 2019./20. broj djece polaznika u dobi tri godine i više iznosio je **101 519** (što ne uključuje djecu u programima predškole u prethodnoj godini³ ni djecu koja su tijekom pedagoške godine navršila tri godine, ali uključuje polaznike kraćih programa i djecu s odgodom upisa)⁴.

Projekcija broja djece u 2030. i utvrđivanje općeg jaza u kapacitetu

Prema modelu EUROPOP2018 (detalji u Matković i ostali, 2020), populacija vrtićke dobi (3 – 6 godina) na razini RH (bez učinka vanjskih migracija) između 2018. i 2030. godine smanjit će se s **157 792** na **134 106**. Najnovija dostupna projekcija EUROPOP2019 predviđa da će broj djece u dobi 3 – 6 na kraju 2030. godine iznositi **131 406** djece⁵.

To znači da je u svrhu postizanja EU cilja do kraja 2030. godine, odnosno 96 % djece u dobi između treće godine i polaska u školu, potrebno u zadanom roku obuhvatiti **126 150** djece, odnosno od početka ped. g. 2019./20. razviti kapacitete za uključivanje još **24 631 djece** u vrtićke programe.⁶

³ S obzirom na to da ostvarivanje cilja od 98 % pretpostavlja uključivanje gotovo sve djece u ranijoj dobi (od tri godine nadalje), ona u pravilu neće pohađati izdvojenu predškolu, tako da će se kapacitet programa predškole trebati pretvoriti u druge redovne programe koje će djeca pohađati u toj dobi (proces je već neko vrijeme u tijeku, smanjivši se s 14 400 polaznika predškole u ped. g. 2003./24. na 9 900 u ped. g. 2018./19.).

⁴ Za razliku od ostalih razina obrazovanja, instrumenti praćenja dostupni početkom 2021. godine ne omogućuju uvid u trenutni broj upisanih u vrtiće, odnosno podaci za tekuću pedagošku godinu postaju dostupni tek u svibnju iduće godine. Stoga sve daljnje projekcije u ovoj studiji zanemaruju potencijalno postignut napredak obuhvaćenosti u ped. g. 2020./21. (ukoliko ga je bilo uslijed epidemije COVID-19), te pretpostavljaju stanje početkom ped.g.2019./20., a ne (trenutno nepoznato) stanje u tekućoj godini.

⁵ Valja napomenuti kako je u temeljnom scenariju projekcije, koji uključuje određene migracijske tokove, broj djece u dobi 3 – 6 projiciran do kraja 2030. za 3 000 manji odnosno 128 440.

⁶ Središnja razlika ovog pristupa procjene u odnosu na studiju UNICEF (2020), koja pretpostavlja dodatne kapacitete za 36 979 djece, proizlazi iz toga što ista počiva na nešto većoj populaciji djece, cilja na 100 % umjesto 96 %, te ne uzima u obzir kratke programe. Razlika u odnosu na studiju Dobrotić i sur je u tome što ista slijedi ciljeve iz Barcelone (koji traže 90 % sudjelovanja u redovnim programima, ali uključuju i rast obuhvaćenosti jasličkim programima na 33 %) te koristi još starije projekcije populacije EUROPOP2015.

Pretpostavke procjene broja dodatnih potrebnih odgojitelja

Navedeni broj djece koju je potrebno uključiti predstavlja temelj za jednostavnu procjenu potreba za dodatnim zaposlenicima uz sljedeće pretpostavke za širenje kapaciteta:

- primjene postojećeg Državnog pedagoškog standarda (veličina skupina i norme odgojitelja)
- da će sva novouključena djeca sudjelovati u redovitim, cjelodnevnim programima
- organizacije polaznika u mješovite vrtičke skupine 3+, odnosno 20 djece po skupini⁷
- da će skupine s jednim djetetom koje ima lakše poteškoće (standard umanjen za dva djeteta)⁸
- optimalne alokacije u kojoj nema nepopunjenih skupina, odnosno skupina manjih od standarda (18 djece u vrtičkoj skupini, uključujući dijete s poteškoćama)⁹

U odnosu na ovakvu projekciju, broj potrebnih odgojitelja bit će veći u onoj mjeri u kojoj će postojati skupine manje veličine od zadane (male sredine), ukoliko će biti uključeno više djece s poteškoćama (ili djece s težim poteškoćama), ili ukoliko bi cjelodnevni programi obuhvatili i dio generacije koji sada pohađa kratke ili poludnevne programe. Također, potreban broj bit će manji ukoliko će dio skupina biti organiziran u poludnevnom režimu ili će skupine biti formirane od djece starije dobi (čija je norma za DPS-PON veća). Za nešto ambicioznije alternative preustroja i njihove troškovne implikacije vidjeti UNICEF (2020, str. 70 – 79).

Procjena broja dodatnih odgojitelja u razdoblju 2020. – 2030. potrebnih za povećanje kapaciteta u vrtičkim programima na 96 % obuhvaćenosti

Imajući na umu navedene pretpostavke i kapacitete koje je potrebno stvoriti, kao osnovni scenarij postavljen je sljedeći jednostavni izračun:

$$\begin{aligned} & \mathbf{24\ 631} \text{ (dodatni broj djece koji je potrebno uključiti)} \\ & / \mathbf{18} \text{ (veličina skupine)} \\ & * \mathbf{2} \text{ (broj odgojitelja po skupini)} \\ & = \mathbf{2\ 738} \text{ dodatna odgojitelja} \end{aligned}$$

Procjena broja odgojitelja potrebnih za održavanje kapaciteta uslijed umirovljenja

Od 2015. godine znatno se povećava broj odgojitelja koji odlaze u mirovinu, a s obzirom na dobnu strukturu zaposlenih, ova će pojava eskalirati u desetljeću koje slijedi, naročito u razdoblju 2021. – 2025. Kod odljeva radne snage koristimo na ranijim obrascima izlaska ustanovljene projekcije iz Dobrotić i sur (2018, str. 67), odnosno **2 920** osoba u razdoblju 2020. – 2030.¹⁰ I novija analiza podataka DZS-a na razini organizacija i djelatnosti (Matković, 2020, str. 33) ukazuje na slične obrasce relativno ranog izlaska zaposlenika u RPOO iz radne snage.

⁷ Prema istraživanju iz 2019. godine, ovo je dominantan način organizacije rada, s obzirom na to da 33 % svih odgojitelja rade u ovakvim skupinama, a još 11 % u mješovitim skupinama 4+ (Matković & Ivšić, 2020, str. 81).

⁸ Ova pretpostavka počiva na činjenici da je prema službenoj statistici do 2018. godine udio djece s poteškoćama u vrtičkim programima 3 – 6 porastao na 5.4 % (Matković i sur, 2020, str. 29), što u prosjeku čini jedno dijete po skupini. I anketnom istraživanju vrtića iz 2019. (Matković & Ivšić, 2020, str 85), 61 % vrtičkih skupina pohađalo je barem jedno dijete s poteškoćama, a u 37 % više od jednog.

⁹ Trenutno su skupine veličinom ispod DPS-PON-a rijetka pojava – npr. anketom iz 2019. godine utvrđeno je da je 12 % mješovitih skupina (3 – 6) imalo manje od 18 djece (Matković & Ivšić, 2020, str. 84), što je slično procjenama stanja na razini vrtića temeljenim na administrativnim podacima prema kojima je u 2016. godini 17 % djece pohađalo vrtičke programe u okviru DPS-PON-a za mješovite skupine (Dobrotić i ostali, 2018, str. 49).

¹⁰ Projekcije izlazaka izrađene od strane Dobrotić i suradnika 2018. (str 66 – 67) iznose u prosjeku 303 godišnje u razdoblju 2021. – 2025. i 281 godišnje između 2026. i 2030. Ovo je bitno više izlazaka nego u razdoblju 2016. – 2021., a posebno onih utvrđenih u ranijim razdobljima (samo 97 godišnje 2006. – 2011., odnosno 124 između 2011. i 2016.).

Procjena broja potrebnih dodatnih odgojitelja uslijed povećanja jasličkih kapaciteta

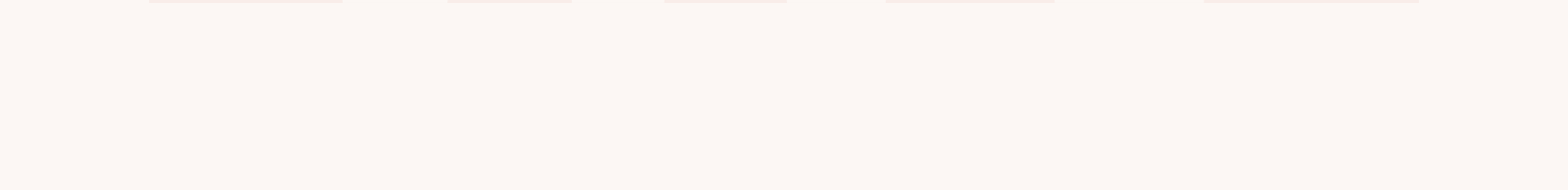
Iako ciljevi na nacionalnoj i europskoj razini propituju rast obuhvaćenosti vrtićkim programima, odnosno predškolskim odgojem i obrazovanjem, nacionalna strategija se odnosi na čitav RPOO.

U prošlom je desetljeću vidljiv jasan trend snažnog i sve bržeg rasta broja djece koja pohađaju jasličke programe: s 22 100 2009./10. na preko 24 800 u 2016./17. na 28 300 u 2019./20. Ovo povećanje zahtjeva i rast broja zaposlenih u jasličkim programima. Prema podacima DZS istraživanja kroz DV-PO obrazac, između 2004. i 2018. godine broj odgojitelja u jaslicama povećao se je za dva i pol puta s 1 305 na 3 190, odnosno u prosjeku za 135 godišnje. S obzirom na to da je prema tim podacima obuhvaćenost jaslicama u 2018. godini iznosila oko 24,7 % te je potražnja za jasličkim kapacitetima još daleko od toga da bude zadovoljena u bilo kojoj regiji¹¹, pretpostavit ćemo linearni nastavak ovog trenda, odnosno da će i bez specifičnih mjera potrebe daljnjeg širenja ranog odgoja i obrazovanja zahtijevati **1 350** odgojitelja tijekom idućeg desetljeća (2020. – 2030.)¹².

¹¹ Za razliku od potreba za vrtićima, s obzirom na relativno nisku zastupljenost jaslica diljem Hrvatske, ove će potrebe biti prisutnije u urbanim i ekonomski razvijenijim sredinama. Naime, u 2018. godini je i u JLS-ovima najviše razine razvijenosti obuhvaćenost jaslicama iznosila 27,9 %, te je jedino u Gradu Zagrebu dosizala 39,3 %, dok je već u sljedećoj po doseg u Istarskoj županiji iznosila 31,6 %.

¹² Ukoliko se broj polaznika jaslica nastavi povećavati kao tijekom prethodnog desetljeća (620 djece godišnje), Republika Hrvatska će do 2026. doseći ciljeve iz Barcelone (izvorno predviđene za 2010. godinu), a do 2030. će obuhvaćenost djece u dobi 0 – 2 jaslicama iznositi 36,6 %.

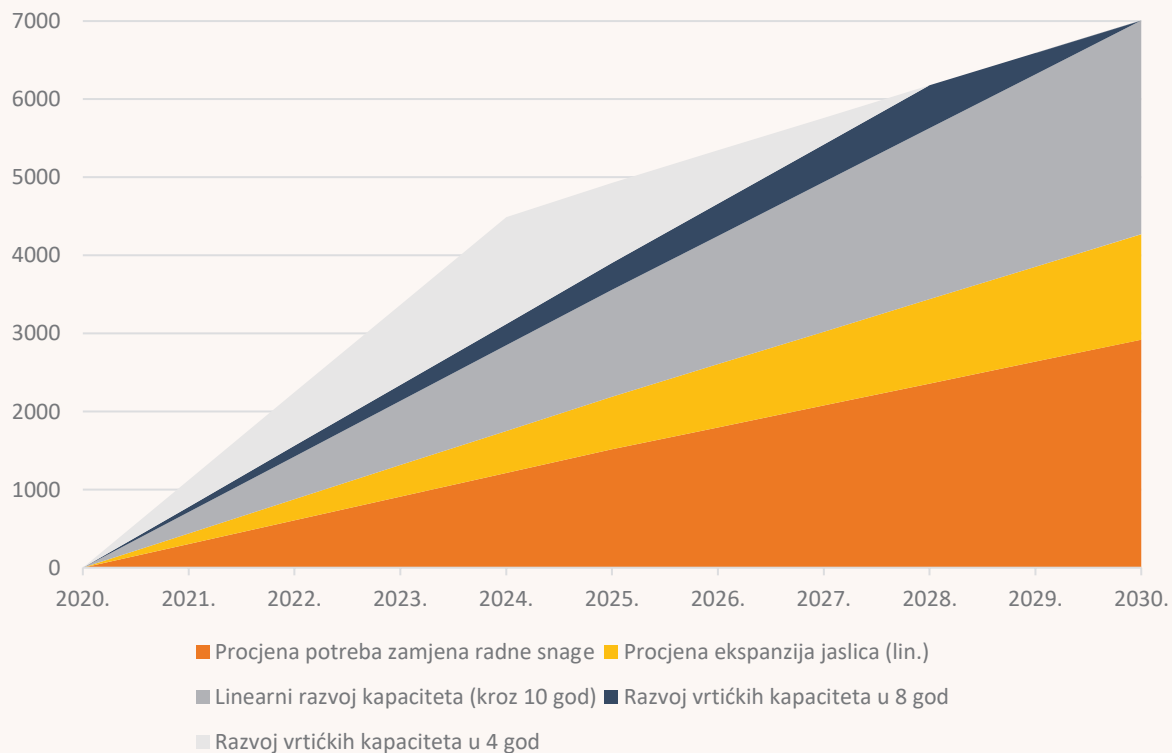
Ukupan broj i dinamika potreba za zapošljavanjem novih odgojitelja

Prema navedenim elementima, uslijed povećane potrebe za zamjenom radne snage koja odlazi u mirovinu, nastavka zatečenog razvoja jasličkih programa, te planiranog povećanja vrtićkih kapaciteta, unutar narednog desetljeća bit će potrebno zaposliti još **7 008** odgojitelja: 2 738 odgojitelja za doseganje ciljanog kapaciteta (96 % 3+), 1 350 odgojitelja zbog potreba zatečenog trenda razvoja programa jaslica, te 2 920 kao zamjenu odgojitelja koji će tijekom razdoblja otići u mirovinu. Ovime će se broj zaposlenih odgojitelja u sustavu povećati za **4 088**. Međutim, te se potrebe neće posve linearno povećavati kroz iduće desetljeće, već će najviše ovisiti o planiranoj dinamici razvoja vrtićkih kapaciteta. Prikazana su tri scenarija: proporcionalno povećanje kapaciteta do 2030., razvoj kapaciteta u osmogodišnjem razdoblju, te brzi razvoj kapaciteta unutar četiri godine. Završne potrebe svih scenarija su iste, ali se razlikuju u potrebama prisutnim sredinom desetljeća. Tako prema scenariju brzog razvoja vrtićkih kapaciteta, do kraja 2024. godine bilo bi potrebno zaposliti 4 490 odgojitelja, u osmogodišnjoj ciljnoj perspektivi do tada bi trebalo zaposliti 3 121, dok bi prema najsporijem linearnom scenariju do 2024. godine bilo potrebno zaposliti 2 847 novih odgojitelja¹³. Prvi je scenarij društveno poželjniji jer znači da će veći broj djece imati priliku pohađati RPOO programe u bliskoj budućnosti – prema najambicioznijem scenariju, tu bi mogućnost svako dijete imalo već 2024. godine. Razvoj kapaciteta rastegnut kroz deset godina mnogim bi roditeljima i djeci vrtićke dobi u prvoj polovici ovoga desetljeća ostavio RPOO nedostupnim.

¹³ Ovdje razlika u potrebama između scenarijima isključivo proizlazi iz širenja vrtićkih kapaciteta; projekcije odlaska u mirovinu i (linearne) razvoja jaslica identične su u sva tri scenarija.

Slika 1: Procjena potrebe za novim zapošljavanjem odgojitelja u razdoblju 2021. – 2030. (kumulativ)

Izvor: Izračun autora na temelju parametara obrazloženih u studiji.

Napomena: Sive površine označavaju potrebe po godinama prema tri ciljna termina dosizanja ciljanih kapaciteta.

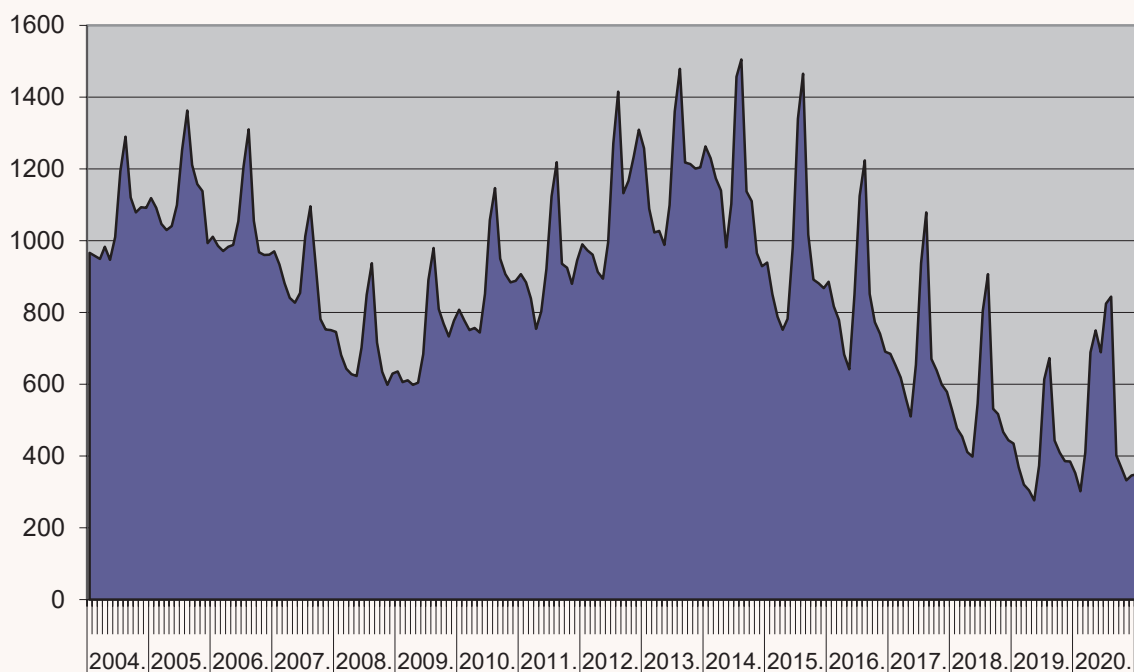

Promjene na tržištu rada: nezaposleni odgojitelji

Nastavljajući se na spomenutu analizu (Dobrotić i sur, 2018, str. 67 – 73), vremenske serije za odgojitelje na tržištu rada ovdje su upotpunjene podacima za razdoblje 2018. – 2020.

Opaženi trend pada broja nezaposlenih odgojitelja prisutan od 2013. godine nastavio se je u 2018. i 2019. sličnom dinamikom. Obrazac je u 2020. godini bio specifičan uslijed COVID-19 epidemije, ali je početkom 2021. godine broj na povijesno niskoj razini (313 nezaposlenih). I dalje su vidljivi „šiljci” nezaposlenosti u ljetnim mjesecima (i tijekom obustave rada vrtića u proljeće 2020.) uslijed otpuštanja zaposlenih na određeno, ali nešto su manje izraženi nego ranijih godina¹⁴. Ovdje vrijedi

Slika 2: Broj nezaposlenih odgojitelja evidentiranih pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje krajem mjeseca. 2004. – 2020.

Izvor: HZZ, Statistika on-line

¹⁴ Prema evidenciji HZZ-a, u razdoblju 2018. – 2020. između 1 028 i 1 264 odgojitelja prelazilo je godišnje iz radnog odnosa u nezaposlenost; bitno manje od njih 1 600 – 1 700 koji su tako u nezaposlenost prelazili između 2013. i 2016.

napomenuti kako prema rezultatima istraživanja iz 2019. godine (Ostojić, 2020) petina zaposlenika u vrtićima radi na određeno (pri čemu je pojava gotovo jednako učestala u javnim kao i privatnim), te nesigurnost i prekidi u radnom odnosu nisu rijetkost, što karijeru odgojitelja čini manje sigurnom i atraktivnom.

Početak 2021. godine je broj nezaposlenih odgojitelja na tržištu rada povijesno nizak. S obzirom na to da je kvalifikacija prvostupnika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nužna za traženje posla i zapošljavanje kao odgojitelja, moguće je valjano aproksimirati i registriranu stopu nezaposlenosti odgojitelja u razdobljima „vršne” zaposlenosti (tijekom odvijanja pedagoške godine), koja u veljači 2021. godine iznosi izuzetno niskih **2,3 %** (313/13 532). Također, broj oglašanih (i ponavljanih) potreba za odgojiteljima već godinama daleko nadilazi broj nezaposlenih te ukazuje na veliku neza-

Tablica 1: Kretanje broja nezaposlenih odgojitelja, stopa nezaposlenosti, broj diplomiranih i upisne kvote za odgojitelje, te prijavljene potrebe HZZ-u za odgojiteljima. Prikaz na razini županija.

	Broj nezaposlenih odgojitelja (HZZ)						Studijski programi		
	5/2004.	5/2008.	5/2012.	5/2017.	2/2021.	Stopa nez.* 2/2021.	God. broj diploma (2018.–20.)	Upisna kvota 2020./21.	HZZ Potrebe 2019.
Grad Zagreb	203	129	136	43	42	1,0 %	91	151	1 041
Istarska	27	16	35	36	32	3,5 %	88	110	310
Dubrovačko-neretvanska	34	21	30	14	14	2,9 %	0	0	185
Zagrebačka	58	16	35	9	7	0,7 %	0	0	418
Primorsko-goranska	47	29	63	20	13	1,3 %	37	65	368
Zadarska	60	49	52	74	21	3,6 %	60	69	200
Splitsko-dalmatinska	140	137	156	135	94	6,4 %	40	45	448
Varaždinska	43	13	33	7	1	0,2 %	0	0	190
Međimurska	27	8	34	14	3	0,8 %	61	150	122
Krapinsko-zagorska	14	9	18	7	10	3,4 %	0	0	117
Koprivničko-križevačka	20	10	19	13	1	0,3 %	0	0	87
Šibensko-kninska	31	15	13	9	7	2,1 %	0	0	101
Osječko-baranjska	72	42	88	47	21	3,3 %	58	93	213
Karlovačka	14	19	20	7	2	0,8 %	0	0	84
Požeško-slavonska	4	3	10	2	0	0 %	0	0	58
Brodsko-posavska	22	13	16	14	14	6,5 %	47	57	96
Bjelovarsko-bilogorska	24	25	16	8	5	2,2 %	0	0	136
Ličko-senjska	7	2	14	2	0	0 %	0	0	49
Vukovarsko-srijemska	25	26	19	22	21	6,3 %	0	0	127
Sisačko-moslavačka	53	35	65	22	2	0,5 %	85	150	126
Virovitičko-podravska	22	6	22	5	3	2,4 %	–	30	51
Ukupno	947	623	894	510	313		567	920	4 527

Izvori: HZZ, Statistika on-line. DZS, 2020. AZVO, dostavljeni podaci visokih učilišta.

Napomena: Crvenom bojom označene su županije u kojima postoji obrazovanje za odgojitelje. Broj diploma odnosi se na trogodišnji prosjek diplomiranih u programima na području županije. Stopa nezaposlenosti izračunata je s obzirom na broj zaposlenih odgojitelja i učitelja u RPOO po županijama, početkom ped. g. 2019./20. (DZS, 2020, tablica 6). Županije su poredane s obzirom na indeks razvijenosti. Županije različite skupine razvijenosti odijeljene su debljim linijama, pri čemu se na vrhu tablice nalaze županije najviše (IV.), a pri dnu najniže (I.) skupine.

Tablica 2: Godišnji broj oglašanih potreba za odgojiteljima pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje

2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1 237	997	975	1 364	1 491	2 431	3 345	3 926	4 217	3 912	4 697	4 527	4 140

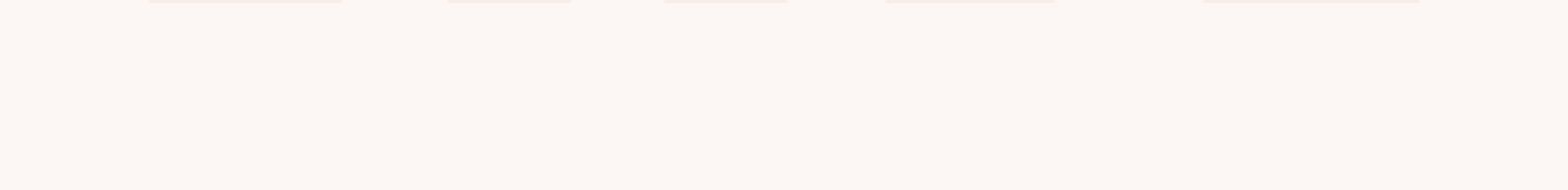
Izvor: HZZ, Statistika on-line

Napomena: broj uključuje ponovljene oglase, kao i oglašena stručna osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa (2010. - 2018.)

dovoljenu potražnju. Ne čini se kako je prestanak prakse ugovaranja stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa, koja je u RPOO bila široko raširena između 2011. i 2018. godine (282 – 741 ugovorenih osposobljavanja godišnje) na bilo koji način utjecao na ove procese.

Promatrano iz regionalne perspektive, u odnosu na svibanj 2017., u veljači 2021. broj nezaposlenih odgojitelja nije se povećao niti u jednoj županiji, dok se je nekoliko ranije prisutnih „džepova nezaposlenosti” uvelike smanjio (u Osječko-baranjskoj, Sisačko-moslavačkoj, Zadarskoj), te je jedina preostala županija s nešto većim brojem nezaposlenih odgojitelja Splitsko-dalmatinska. S obzirom na broj zaposlenih odgojitelja u sustavu, u devet županija stopa nezaposlenosti iznosi 1 % ili manje, te je viša od 4 % samo u Brodsko-posavskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Splitsko-dalmatinskoj. Dok se u prvima može govoriti o akutnom manjku odgojitelja, u bilo kojoj regiji Hrvatske ne može se govoriti o izrazitoj regionalnoj neravnoteži ili viškovima odgojitelja.

Zaključno, izuzetno niska specifična stopa nezaposlenosti, globalni i dugogodišnji nesrazmjer niske ponude i velike potražnje, kao i recentna stagnacija broja nezaposlenih tijekom pedagoške godine na 300 – 400 osoba ukazuje kako je „rezerva” radne snage odgojitelja efektivno iscrpljena. Drugim riječima, potrebe za budućim zapošljavanjem odgojitelja neće se moći u značajnijoj mjeri zadovoljiti iz postojeće nezaposlenosti.

Obrazovanje iz Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

U svrhu postizanja preciznijeg i ažurnog uvida u priljev radne snage, ova se procjena temelji na podacima izravno dostavljenim od svih visokih učilišta koja provode programe, za razdoblje 2010. – 2020. godine, kao i ažuriranim podacima AZVO-a o upisima i zahtjevima za priznavanje inozemnih svjedodžbi.

Broj diplomiranih

Prikupljeni podaci ukazuju da je u desetljetnom razdoblju 2011. – 2020. svjedodžbu koja kvalificira za posao odgojitelja u zemlji steklo ukupno 6079 osoba. U odnosu na u ranijim analizama korištene podatke o diplomiranim prikupljene od strane DZS-a (usp. Dobrotić i ostali, 2018, str. 72) ovo ukazuje na u prosjeku stotinjak više osoba koje su stekle diplomu godišnje, ali su trendovi konzistentni među izvorima. Tako je broj diplomiranih u 2012. i 2013. godini nakratko povećan, kako su studij završavale posljednje pred-bolonjske generacije i polaznici u režimu stručnog studija, ali je u razdoblju 2014. – 2019. bio postojano niži, te se je kretao između 456 i 593 osoba. Smanjenje je bilo posebno izraženo pri Sveučilištu u Zagrebu (uključujući i studij u Čakovcu), te Rijeci. Robusnije naznake rasta broja diplomiranih nisu vidljive u prve dvije „nove” godine dodane u ovom izvješću (2018. i 2019.), ali se mogu uočiti u 2020. godini, kada je po prvi puta od 2013. diplomiralo više od 600 osoba (614). Međutim, ovaj je broj još uvijek bitno niži nego u razdoblju 2010. – 2013.

Tablica 3: Broj studenata koji su diplomirali na stručnom studiju „Predškolski odgoj” ili preddiplomskom sveučilišnom studiju „Rani i predškolski odgoj i obrazovanje” u razdoblju 2010. – 2020. Prikaz po godinama, prema mjestu studija.

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Osijek	53	41	41	38	47	34	33	35	35	42	97
Slavonski Brod			48	48	12	0	1	33	46	72	23
Pula	43	80	81	98	74	90	73	75	107	75	81
Rijeka	86	98	61	39	30	21	49	32	45	36	31
Split	77	52	47	38	27	49	31	29	39	46	35
Zadar	71	58	57	64	49	77	90	60	66	54	91
Zagreb	158	197	293	190	204	173	134	94	98	85	91
Čakovec	85	75	100	114	65	32	44	21	60	52	71
Petrinja	112	78	96	93	85	61	80	77	81	80	94
Ukupno	685	679	824	722	593	537	535	456	577	542	614

Izvor: Dostavljeni podaci visokih učilišta za potrebe studije (ožujak 2021.).

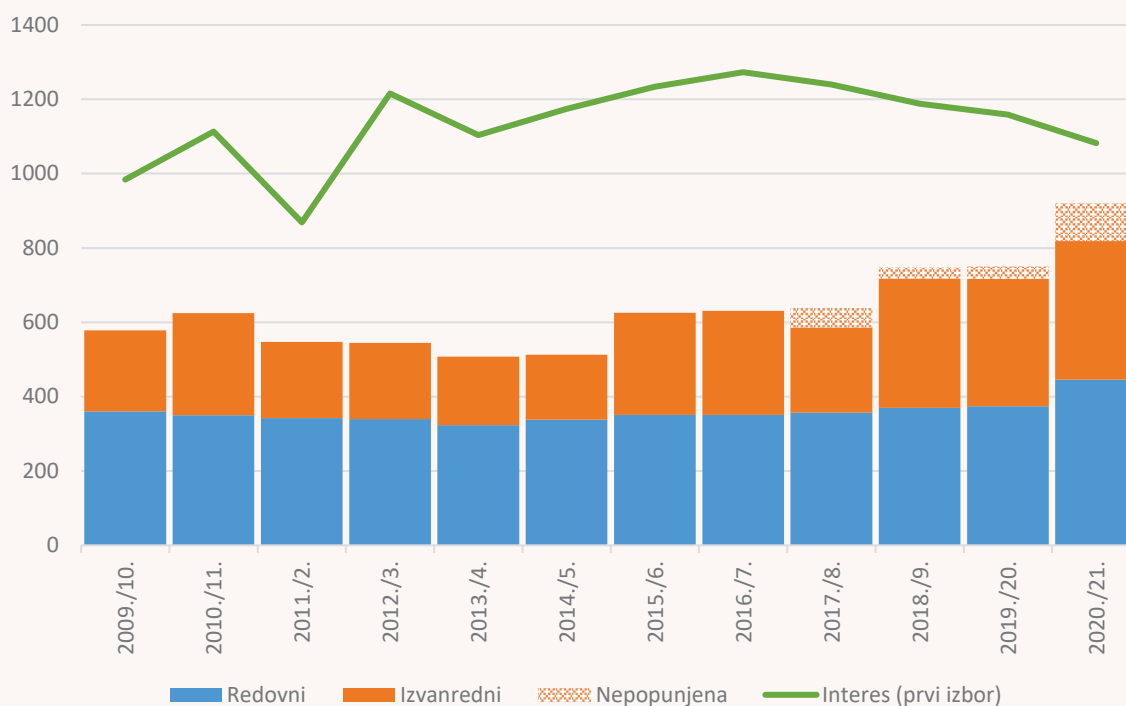
Valja napomenuti kako se tijekom prošlog desetljeća pri svim učilištima afirmirao i diplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, s kojega je samo u 2020. godini diplomiralo ukupno 347 studenata, a između 2012. i 2020. ukupno 1 477, što predstavlja oko desetine od broja trenutno zaposlenih odgojitelja. Ovaj studij izgledno u bitnom unapređuje kompetencije odgojitelja, međutim, on sam po sebi (bez položenog preddiplomskog) ne omogućuje rad u profesiji odgojitelja, odnosno ne povećava broj osoba kvalificiranih za rad u RPOO. Također, u mjeri u kojoj polaznici ovaj studij pohađaju redovno, privremeno se smanjuje broj aktivnih odgojitelja na tržištu rada, odnosno odgađa njihov ulazak u sustav RPOO.

Kvote i upisi na studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Broj upisa na preddiplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, pretežno određen upisnim kvotama¹⁵, predstavlja glavnu odrednicu broja osoba koje će steći diplomu nekoliko godina kasnije.

Od uvođenja državne mature do 2013./14., upisne su se kvote za RPOO smanjivale (s 578 na 508), i za redovne i za izvanredne studente. Prvo značajnije povećanje, 2015./16., na 626 upisnih mjesta najvećim je dijelom proizašlo iz stotinu dodatnih upisnih mjesta za izvanredne studente (i 15 za redovne), te je nakon toga stanje do 2017./18. ostalo većinom neizmijenjeno.

Slika 3: Kretanje broja upisnih mjesta za studijske programe RPOO (prvi stupanj) prema načinu studiranja, broj nepopunjenih mjesta nakon jesenskog roka i broj kandidata koji su označili ove studije kao prvi izbor. 2009. – 2020.

Izvor: AZVO. Dostavljeni podaci za potrebe studije (ožujak 2021.).

¹⁵ Postoji određen broj osoba koje upišu studij u kasnijim semestrima, prebacujući se s drugih srodnih studijskih programa (npr. razredne nastave) ili programa u inozemstvu. Dok su anegdotalni iskazi na ovom tragu učestali, ne postoji sustavan analitički pregled raširenosti ove pojave koja *de facto* povećava broj upisanih iznad broja zadanog kvotama, ali i doprinosi da broj diplomiranih bude veći nego bi bio ukoliko bi studij završavali samo oni koji su ga upisali izravno, na temelju upisnih kvota.

Nakon razdoblja obuhvaćenog prethodnom studijom došlo je do određenog rasta. U 2018./19. ukupan broj upisnih mjesta povećao se na 747, ali je i ovom prilikom dodano 95 upisnih mjesta za izvanredne studente i samo 13 za redovne. Tek je posljednjim širenjem kapaciteta u ak. g. 2020./21., kojim je dosegnuto 920 upisnih mjesta, broj novih mjesta za redovne studente značajnije povećan (za 72), iako se je i broj mjesta za izvanredne studente povećao za 97. Ovim se je promjenama udio izvanrednih upisnih mjesta između 2014. i 2020. godine povećao sa 34 % na 52 %.

I uz takvu strukturu upisnih mjesta, izuzetno rijetku za sveučilišni studij, interes za studij RPOO još je uvijek veći od broja dostupnih mjesta. Od 2016. do 2021. došlo je do postojanog pada broja kandidata koji studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iskazuju kao prioritetni izbor, s 1 273 na 1 082 (za 15,0 %). Međutim, taj je pad razmjernan smanjenju broja pristupnika državne mature uslijed tekućih demografskih trendova¹⁶, odnosno ne ukazuje na relativno smanjenje interesa. Uz određene oscilacije¹⁷ u naredne četiri godine broj maturanata koji završavaju četverogodišnje srednje škole ostat će sličan, tako da demografski pritisak ne bi trebao utjecati na iskazanu razinu interesa. Prosječni uspjeh upisanih kandidata na redovne studije bitno je viši od onih koji upisuju izvanredne, povećao se je tranzicijom iz stručnog u sveučilišni studij, te se je prema podacima AZVO-a zadržao na razini oko 4,0 za generacije što su redovni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja upisivali 2017. – 2020., uz relativno male razlike između visokih učilišta.

S obzirom na to da kvote rezultiraju upisima jedino ukoliko su popunjene, u ovoj analizi za protekle četiri akademske godine (od 2017./18. do 2020./21.) praćen je i broj mjesta za koje ni u jesenskom upisnom roku nije potvrđena namjera upisa (istočkan prostor stupca, slika 3). Ova se pojava uz jednu iznimku¹⁸ odnosi na kvote izvanrednog studija, ali je do 2019./20. bila relativno rijetka (30 – 50 mjesta), dok se je u 2020. pojavila na lokalitetima gdje se uvode novi studiji (Slatina) ili značajne dodatne upisne kvote u izvanrednom i redovnom režimu (Čakovec). Međutim, ostaje činjenica da 2020. godine od 474 izvanrednih upisnih mjesta na upisnim rokovima nije ispunjeno njih 21 %.

Valja napomenuti da se je u proteklih šest godina tek 29 % – 36 % od iskazanih prioriteta u ljetnom roku odnosilo na izvanredni studij, što je bitno manje od udjela upisnih mjesta za izvanredne studente (51,5 % u 2020.). Drugim riječima, 312 osoba za 474 mjesta u 2020./21. (1:0,66). Tome valja pridodati i značajno niži prosjek ocjena učenika koji upisuju studij u izvanrednom režimu. S druge strane, za 446 redovnih mjesta prioritetni interes je u 2020. godini iskazalo 770 studenata (1:1,73), što je manji broj i nepovoljniji omjer nego npr. 2014. (908 na 338, omjer 1:2,69), ali i dalje daleko nadilazi ponudu upisnih mjesta.

Procjena završnosti studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Potrebe za odgojiteljima u razdoblju 2021. – 2030. velikom će većinom ispunjavati stručnjaci koji trenutno još nisu završili, pa ni upisali studij. Stoga je za sve projekcije, uključujući planirane intervencije, nužno baratati vjerodostojnom procjenom završnosti studija.

U nedostatku sustavnih podataka na razini pojedinaca, odnosno empirijskih studija o završnosti programa RPOO, za potrebe ove analize završnost će se procijeniti na agregiranoj razini, kroz višegodišnju usporedbu broja upisnih mjesta i stečenih diploma prikazanih u prethodnim sekcijama. Pri tome će se kao vremenski razmak za procjenu koristiti kalendarska godina tri godine od kraja akademske godine upisa. Drugim riječima, očekivano vrijeme diplome za studente upisane 2020./21. bit će tijekom 2024. godine, odnosno između tri godine i tri mjeseca te četiri godine i tri mjeseca od upisa trogodišnjeg preddiplomskog studija.

¹⁶ Tako je u 2016./17. državnoj maturi na ljetnom roku pristupilo 33 720 učenika, a 2020./21. 29 037, što predstavlja pad od 13,9 %.

¹⁷ Prema podacima Školskog e-rudnika (Vol 1, pogled 8) broj učenika koji završavaju četverogodišnje i petogodišnje srednjoškolske programe će ostati na razini oko 29 000 do 2024./25., iako će se u 2022./23. privremeno smanjiti na 28 000.

¹⁸ Iznimku predstavlja redovni studij RPOO na talijanskom jeziku gdje se kroz čitavo promatrano razdoblje od 17 – 18 dostupnih mjesta tek nekoliko njih popuni u ljetnom i jesenskom roku u okviru državne mature. Na ovu pojavu treba obratiti pozornost.

Usporedimo li tako broj upisnih mjesta između ak. g. 2010./11. i 2016./17. (3 995) sa brojem diplomiranih između 2014. i 2020. (3 854)¹⁹, dolazimo do vrlo visoke procjene završnosti od 96,5 %. Ovdje je brojnik izgledno povećan promjenama studija, ali obrazac se pokazao robusnim kroz godine i možemo pretpostaviti kako će se nastaviti u narednih nekoliko godina, osim ukoliko recentno povećana zastupljenost izvanrednih studija ne dovede do smanjivanja završnosti.

Tablica 4 Projekcije i scenariji broja diploma prvostupnika RPOO u razdoblju 2021. – 2028.

	Povijest		Projekcije (već upisani)				Projekcije (budući upisi)			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
Zadržane trenutne kvote i upisi							790	790	790	790
Redukcija nepopunjenih mjesta (trenutno 101) supstitucijom izvanrednih kvota redovnim (50/30/20 godišnje)	542	614	565	693	692	790	840	869	888	888
Supstitucija I→R te daljnje povećanje kvota za 50 (redovnih) u 2021., 2022. i 2023. godini							888	965	1 033	1 033

Izvor: Izračun autora na temelju Slike 3, Tablice 3 i parametara obrazloženih u studiji.

Projekcija broja stečenih diploma RPOO između 2021. i 2024.

Uz procijenjenu stopu završnosti moguće je procijeniti i broj diplomiranih odgojitelja koji će završiti studij do 2023. godine (Tablica 4). To je učinjeno na taj način da je u prvom koraku od broja upisnih mjesta oduzet broj nepopunjenih mjesta. Taj broj, pomnožen s povijesnom procijenjenom stopom završnosti predstavlja procjenu broja diplomiranih tri godine nakon kraja školske godine upisa. Prema takvoj procjeni, u 2021. se ne može očekivati veći broj diplomiranih, ali uslijed povećanja upisnih kvota u 2018. i 2020. godini doći će do rasta broja diplomiranih na oko 690 u 2022. i 2023., te oko 790 od 2024. nadalje.

Projekcija broja stečenih diploma RPOO između 2025. i 2028.: osnovni scenarij i mogućnosti daljnjeg povećanja

U četverogodišnjem vremenskom razdoblju nije moguće utjecati na ponudu rada odgojitelja upisnom politikom. Međutim, takvim je intervencijama, ukoliko su pravovremene, moguće djelovati na ponudu u razdoblju 2025. – 2028. godine. Dva su očita smjera: (1) smanjivanje broja nepopunjenih (izvanrednih) upisnih mjesta (supstitucijom redovnim ili otvaranjem na mjestima gdje postoji potražnja), te (2) povećanje (redovnih) upisnih kvota²⁰. Ovo, naravno, traži ulaganje u kapacitete visokih učilišta i može se učiniti tek postupno. Stoga predstavljen scenarij pretpostavlja (nedavno viđeno) povećanje od ukupno 50 upisnih mjesta (oko 10 % postojećih kvota za redovni studij) kroz svaku od iduće tri godine, odnosno supstituciju određenog broja (20 – 50 godišnje) nedavno uvedених izvanrednih upisnih mjesta redovnim. Takve bi intervencije, ukoliko počnu već ove godine mogle dovesti do prvih rezultata 2025. godine, a do značajno povećanog broja diplomiranih do 2027. godine: 1 033 godišnje naspram 790 bez intervencije.

¹⁹ Ovim izborom razdoblja izbjegavamo da na procjenu u velikoj mjeri utječe „rep” diploma stručnih i pred-Bolonjskih studija, koje su bile brojne u 2012. i 2013. godini.

²⁰ S obzirom na još uvijek visoku razinu interesa i školski uspjeh pristupnika koji upisuju redovni studij, kao i visoku procjenu završnosti, linija stipendija za RPOO ne bi ostvarila učinak povećanja broja upisanih ili diplomiranih studenata. Naime, glavni je izazov nedostatnost kapaciteta (redovnog) studija, dok je nepopunjenost upisnih mjesta, u mjeri u kojoj je prisutna, koncentrirana je u izvanrednim studijima (i studiju na talijanskom).

Imigracija odgojitelja (i osobe obrazovane u inozemstvu)

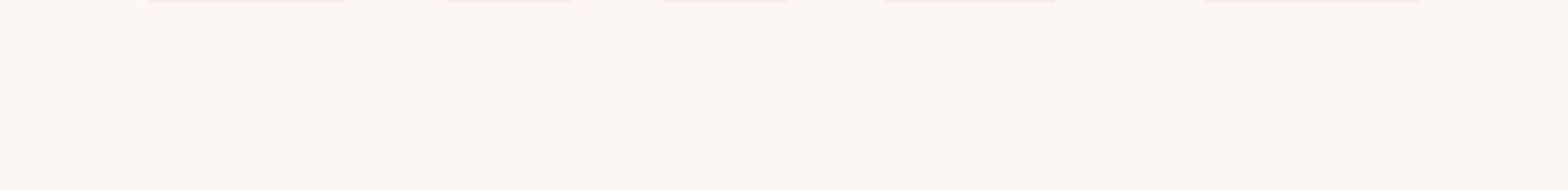
Od 2004. godine pri Agenciji za znanost i visoko obrazovanje djeluje nacionalni ENIC/NARIC ured zadužen za priznavanje kvalifikacija stečenih u inozemstvu, koji o njima vodi evidenciju. Prema ovom izvoru, između 2011. i 2020. priznato je 819 ovakvih svjedodžbi, što predstavlja 13,5 % od broja svjedodžbi stečenih u zemlji tijekom istog razdoblja. Te osobe mogu raditi u Republici Hrvatskoj kao odgojitelji. Broj osoba koje su stekle takvu kvalifikaciju u inozemstvu se u proteklom desetljeću povećao u odnosu na razdoblje 2005. – 2009. (kada je iznosio 21 – 35), ali je u proteklim godinama vidljivo određeno smanjenje s više od stotinu zahtjeva u 2013. i 2015. na 61 – 74 u razdoblju 2017. – 2020.

Tablica 5: Broj zahtjeva za priznavanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija radi pristupa tržištu rada za programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
21	31	55	97	74	110	75	109	80	74	68	71	61

Izvor: AZVO. Dostavljeni podaci ENIC/NARIC centra za potrebe studije (ožujak 2021.).

Projekcija dostupne radne snage – odgojitelja: osnovni scenarij bez intervencije

Dostupna istraživanja ukazuju kako sve osobe koje diplomiraju neće ostati u zemlji, izaći na tržište rada (npr. zbog roditeljstva) ili se zaposliti u struci (Matković, 2018b, 2018a; Ostojić, 2020; Rimac, 2020; Rimac & Ogresta, 2017). Ovi se nalazi izgledno odnose i na osobe koje diplomiraju studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, te je pri izračunu potencijalne ponude rada potrebno uzeti u obzir i ove oblike osipanja, procijenjene na temelju dostupnih podatkovnih izvora²¹. Informirani tim nalazima, uključili smo sljedeće pretpostavke:

- Ukupno 8 % kohorte diplomiranih otići će u inozemstvo (srednjoročno).
- Od preostalih, 7 % kohorte neće sudjelovati na tržištu rada.
- Od preostalih, 10 % kohorte zaposlit će se u zanimanju izvan sustava RPOO.

Ovi elementi zajedno vode 77 % kohorte koja godišnje diplomira studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na radna mjesta u vrtićima u Hrvatskoj, odnosno znače osipanje 23 % kohorte uslijed drugih karijernih putanja.

Ponudi rada na temelju broja diploma stečenih u Hrvatskoj, treba pribrojiti i osobe koje su stekle kvalifikaciju odgojitelja u inozemstvu i tražile njezino priznanje radi pristupa hrvatskom tržištu rada. Ekstrapolirajući bitne vrijednosti, pretpostavka je da će i kroz iduće desetljeće na ovaj način na tržište rada Hrvatske dolaziti po 70 odgojitelja.

²¹ Za sada ne postoje studije praćenja za ovu kvalifikaciju, ali postoje nedavne studije koje pružaju bitne informacije, kao i neke uvide u obrasce karijera za druge programe kojima se također stječu profesionalne kvalifikacije nužne za rad u području.

Na sva tri pitanja dio odgovora pruža Eurograduate pilotno istraživanje provedeno i u Hrvatskoj krajem 2018. godine na 919 osoba koje su diplomirale 2012./13. i 4 279 osoba diplomiranih 2016./17. Ovim je anketnim istraživanjem utvrđeno kako je 8,7 % prvostupnika emigriralo unutar pet godina od stjecanja kvalifikacije (kohorta 2012./13.), a 5,7 % (kohorta 2016./17.) unutar godine dana (Rimac, 2020, str. 44).

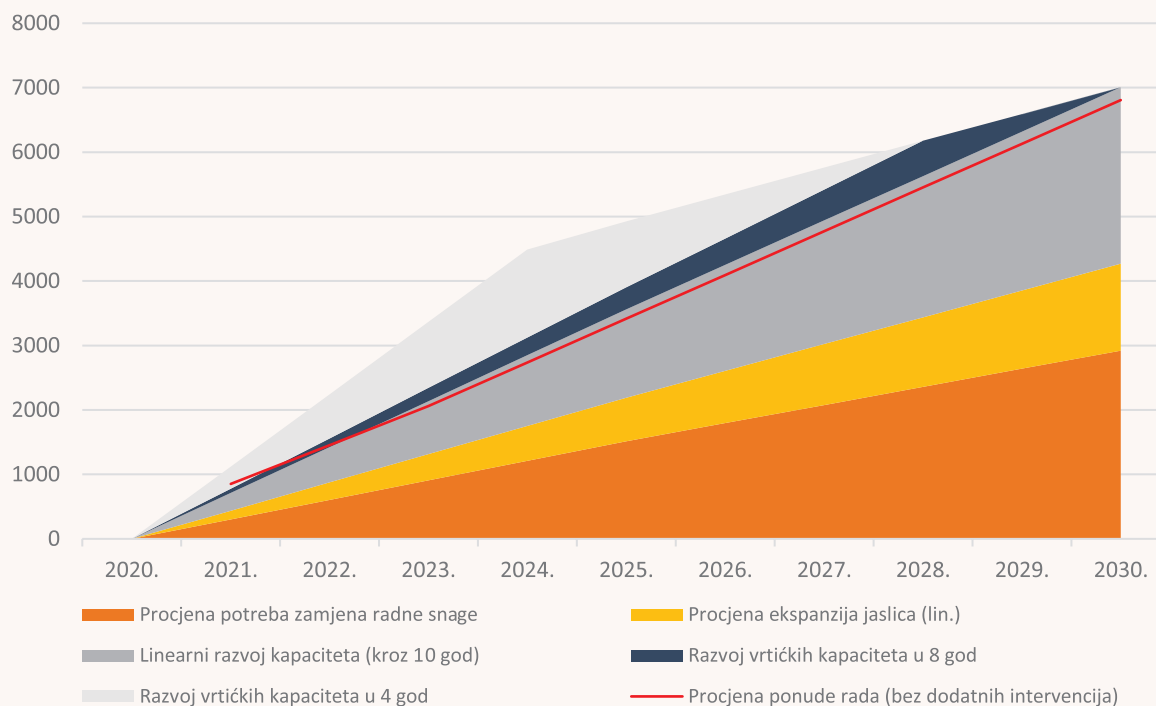
Također, od anketirane generacije koja je završila studij 2012./13. godine, 7,1 % žena nakon pet godina ne sudjeluje na tržištu rada (uz indicije da je osobe koje su završile studij iz područja obrazovanja, umjetnosti ili humanistike udio i veći) (Rimac, 2020, str. 44).

Kad je u pitanju učestalost rada izvan područja školovanja, Eurograduate pilot istraživanje prepoznalo je 19 % horizontalne neusklađenosti za osobe koje su završile studij u području obrazovanja, umjetnosti ili humanistike (Rimac, 2020, str. 75). Međutim, za rad izvan struke postoje i drugi izvori. Tako na temelju administrativnih podataka za razdoblje 2010. – 2013. Rimac i Ogresta (2018, str. 87) dolaze do zaključka kako 12 % polaznika stručnih studija iz područja zdravstva pri veleučilištima i visokim školama ne radi u zanimanju usklađenom s područjem svoje kvalifikacije. Anketno praćenje generacija studenata drugih studija koji pružaju pristup reguliranim profesijama utvrdilo je u različitim generacijama učestalost horizontalne neusklađenosti kod 4,7 % (do 2010.) i 3,8 % (2011. – 2014.) osoba koje su diplomirale socijalni rad (Matković, 2020b, str. 213), odnosno 3,5 % i 0,9 % za pravni studij (Matković, 2018a, str. 170).

Skupu osoba raspoloživih za zapošljavanje u vrtićima valja pridodati i nezaposlene odgojitelje, kojih je krajem 2020. godine bilo 346, iako je zbog frikcijske prirode dijela nezaposlenosti neizgledno da se ovaj broj može još u većoj mjeri smanjivati.

Slika 4: Usporedba projekcije ponude rada odgojitelja uz trenutne kapacitete (crvena linija) sa scenarijima potrebe za dodatnim zapošljavanjem

Izvor: Izračun autora na temelju Slike 1, Tablice 5 i parametara obrazloženih u studiji.

Napomena: Kumulativne vrijednosti.

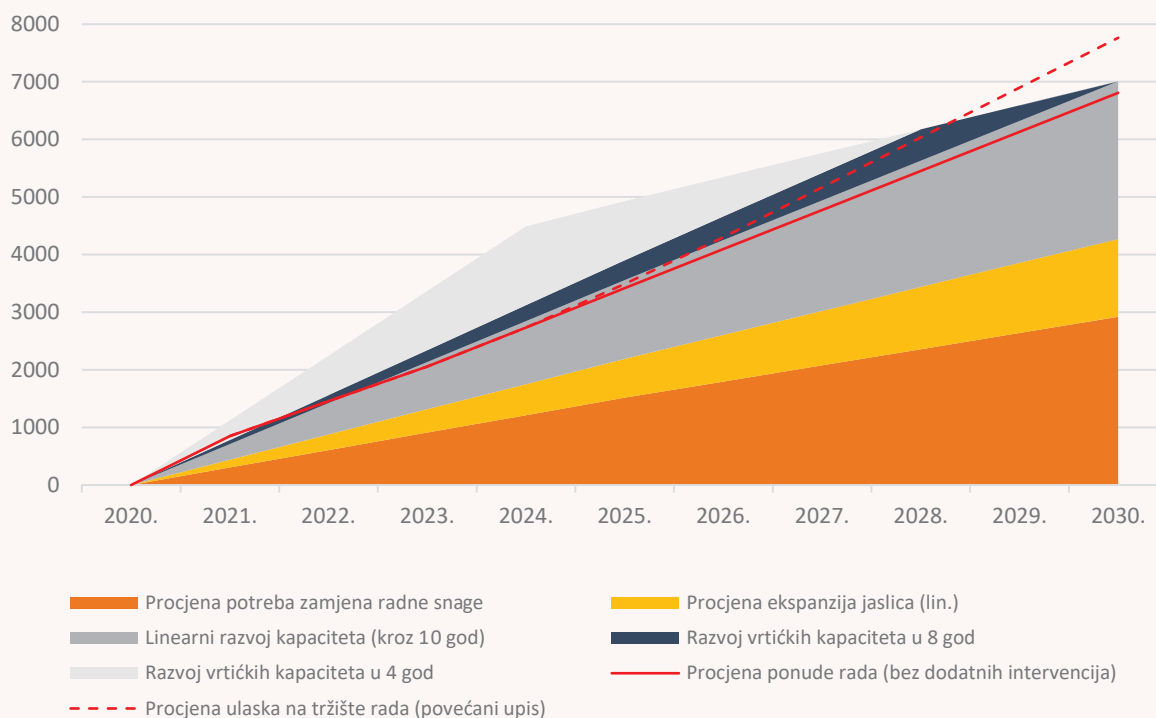
Uz trenutno prisutne obrasce, odnosno pretpostavku da će stopa završnosti ostati jednaka unatoč povećanju udjela izvanrednih studenata, procjenu zapošljavanja diplomiranih odgojitelja u vrtićima sukladno rezultatima nedavnih istraživanja, uz zadržavanje tekuće razine imigracije odgojitelja, te uz pretpostavku zapošljavanja svih nezaposlenih, ponuda rada odgojitelja neće biti posve dostatna da bi se zadovoljile potrebe za povećanjem vrtićkih kapaciteta vremenskom razdoblju do 2030. godine (manjak od 200). Iako će omogućiti nastavak širenja jaslica kakav je bio u proteklom desetljeću, ovakva ponuda rada neće osigurati ljudske kapacitete za druge intervencije koje traže dodatne ljudske resurse, poput poboljšanja postojećeg omjera odgojitelja i djece ili osiguranja trećeg odgojitelja za skupine u koje su uključena djeca s posebnim potrebama.

Mogućnosti povećanja ponude rada odgojitelja

S obzirom na izvjesne rastuće potrebe zapošljavanja u srednjoročnom vremenskom razdoblju, potrebno je strateški osmisliti dugotrajni i održiv način osiguranja buduće potrebe za radom odgojitelja. Djelovanje prema prikazanom scenariju širenja obrazovanja za odgojitelje (kojim bi se smanjio broj neupisanih mjesta, te za 30 % povećala upisna mjesta u redovni studij do 2023. godine), dovelo bi do 2027. godine oko 240 diplomiranih više godišnje, odnosno povećalo bi ponudu rada za oko 190 raspoloživih odgojitelja godišnje u odnosu na izostanak povećanja. Drugim riječima, scenarij koji uključuje takvu intervenciju mogao bi rezultirati s oko 950 više odgojitelja na tržištu rada do 2030. godine. Predložena intervencija povećanja kvota izgledno bi omogućila ostvarivanje povećanja kapaciteta vrtića na ciljnu razinu već do 2028. godine.

Slika 5: Usporedba projekcije ponude rada odgojitelja uz trenutne i povećane kapacitete (crvene linije) sa scenarijima potrebe za dodatnim zapošljavanjem

Izvor: Izračun autora na temelju Slike 1, Tablice 5 i parametara obrazloženih u studiji.

Napomena: Kumulativne vrijednosti.

Širenje programa obrazovanja odgojitelja u trenutku pisanja ove studije ne može utjecati na ponudu rada prije 2025. godine, tako da bi se povećanje ponude radne snage potrebno za svaki brži scenarij povećanja kapaciteta vrtića trebao osloniti na drugačije intervencije koje razmatramo u nastavku. Moguće je poduzeti nekoliko drugih intervencija koje mogu privremeno ili trajno, u većoj ili manjoj mjeri povećati ponudu rada za odgojitelje:

- Povećan priljev odgojitelja s kvalifikacijama stečenim u inozemstvu formalno je postao lakše ostvariv nedavnom promjenom zakonskog okvira zapošljavanja stranaca, ali ovakva tradicija do sada ne postoji (odgojitelji nisu bili uključivani u kvote uvoza radne snage). Također postoji ograničenje u pogledu potrebe poznavanja hrvatskoga jezika i provođenja postupka priznavanja kvalifikacije. Radi dobrobiti djeteta ovakvo bi zapošljavanje teško moglo biti kratkotrajno. Također, praksom „uvoza radne snage” mogla bi se ugroziti standardizacija obrazovanja i praksi odgojitelja u Hrvatskoj, a također i oslabiti RPOO sustavi manje razvijenih zemalja u regiji.
- U ranijoj je studiji navedena mogućnost uključivanja nastavnika razredne nastave u RPOO (Dobrotić i ostali, 2018, str. 73, 126). Dok je potražnja za zapošljavanjem nastavnika razredne nastave i dalje bitno manja nego za odgojitelje (1 223 u 2019. godini), između 2017. i 2020. došlo je do izrazitog smanjivanja broja nezaposlenih nastavnika razredne nastave (s 482 u svibnju 2017. na 255 u veljači 2021.), što znači da je ovaj izvor postao izrazito plitak. Također, srednjoročno će potražnja za ovim profilom biti velika, imajući u vidu kako je u Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. istaknut cilj uvođenja cjelodnevne nastave za učenike osnovnih škola i veliko povećanje duljine vremena koje učenici u nižim razredima provode u nastavnom procesu (postizanje prosjeka EU).
- Trenutno se pri visokim učilištima obrazuje više od 2 000 studenata preddiplomskog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, od toga gotovo polovica kao izvanredni studenti. Omogućavanje uključivanja studenata RPOO (npr. od trećeg semestra) u odgojno-obrazovni proces, odnosno stažiranja/pripravništva i tijekom studija trenutno bi povećalo ponudu radne snage i osnažilo mogućnost učenja uz rad u ovom sektoru. Ovakva praksa ubrzala bi tranzicije sa studija na posao, bez značajnijeg ugrožavanja kvalitete (s obzirom na to da bi pristup bio omogućen samo osobama koje već studiraju za ovo zvanje). Ova bi intervencija tražila barem privremeno zadiranje u normativni okvir rada u RPOO, ali jedina od ovdje navedenih može osigurati ljudske kapacitete za povećanje unutar kraćeg vremenskog roka.
- Više novijih analiza (Dobrotić i ostali, 2018, str. 66 – 67; Lucić, 2020, str. 36 – 37; Matković, 2020, str. 33) ukazuje kako odgojitelji u pravilu bitno ranije napuštaju tržište rada i vide svoj posao manje održivim nego drugi zaposlenici u obrazovanju i javnom sektoru uopće. Stoga bi sve intervencije koje bi unaprijedile uvjete rada i stimulirale zadržavanje u sustavu RPOO do dobi bliže starosnoj mirovini istovremeno smanjivale akutnost nedostatka odgojitelja u sustavu²². Ovakve su izmjene moguće i u kratkom roku (npr. kroz kolektivni ugovor na nacionalnoj razini), iako njihov učinak na ponudu rada nije zajamčen, posebno u kontekstu velikih skupina s kojima je većinu dana prisutan samo jedan odgojitelj. Ipak, ovdje postoji velik potencijal jer bi npr. odgađanje izlaska s tržišta rada za jednu godinu u odnosu na postojeće stanje dovelo do 300 osoba više u sustavu.
- Iako o broju neaktivnih odgojitelja srednje dobi postoje samo anegdotalni uvidi, pa nije moguće kvantificirati procjene, određen potencijal je prisutan i u intervencijama koje bi potaknule povrtak/ulazak u tržište rada nakon prekida u karijeri (npr. trenutnim osiguranjem mjesta u sustavu za djecu novozaposlenih koja su jasličke/vrtićke dobi).

Priložene procjene i projekcije temelje se na trenutno dostupnim izvorima koji su u pravilu agregirani, a u slučaju pohađanja sustava i broja zaposlenih prikupljani na samo jednoj vremenskoj točki u

²² Normativno, izjednačavanje minimalne dobi umirovljenja žena i muškaraca donekle djeluje u ovom smjeru od 2010. – 2030. (nije uključeno u model jer nije utvrđeno do 2015.), dok će planirano opće podizanje dobi za dvije godine u razdoblju 2030. – 2038. ovaj proces izgledno i ubrzati. Međutim, bitno su poželjnije intervencije koje će dovesti do toga da odgojitelji žele i mogu raditi u sustavu do dobi umirovljenja nego one koje će ih na to prisiliti – jer će u potonjem slučaju koristiti prvu priliku prijevremenog ili invalidskog umirovljenja koja im bude dostupna.

godini te objavljeni godinu dana nakon prikupljanja, kroz sustav statističkog praćenja uspostavljen prije više od pola stoljeća. Postojanje integriranog informatičkog sustava na razini pojedinaca (o polaznicima i o zaposlenicima u sustavu), odnosno funkcionalno podizanje zajedničkog elektroničkog upisnika ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja na razinu „e-matice” predstavlja temeljni preduvjet ažurnih i pouzdanih procjena stanja i modeliranja, ali i praćenja te evaluacije reformi. S obzirom na vremenski okvir zadanog cilja (2030.), nije moguće čekati na razvoj takvog sustava kako bi se dobile pouzdanije procjene za planiranje razvoja RPOO, ali će on sigurno predstavljati nužan alat u praćenju, upravljanju i evaluaciji intervencija.

Bibliografija

- Dobrotić, I., Matković, T., & Menger, V. (2018). *Analiza pristupačnosti, kapaciteta i financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.
- DZS. (2017). *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja*. Početak ped. g. 2016./2017. (Priopćenje 8.1.8.). Državni zavod za statistiku.
- DZS. (2020). *Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja*. Početak ped. g. 2019./2020. (Priopćenje 8.1.8.). Državni zavod za statistiku.
- Lucić, M. (2020). Blagostanje zaposlenih u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U K. Jaklin & I. Ivšić (Ur.), *Raditi u dječjim vrtićima: Rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 34 – 53). Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske. https://somk.hr/system/document/file/52/SOMK_uvjeti_rada_RPOO_final.pdf#page=78
- Matković, T. (2018a). Zapošljivost i razvoj karijere osoba koje su završile Diplomski studij socijalnog rada i Diplomski studij socijalne politike između 2011. i 2014. godine. U K. Grubišić (Ur.), *Primjena kvalifikacijskog okvira i radne karijere studenata Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (str. 189 – 226). Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Matković, T. (2018b). Zapošljivost i razvoj karijere osoba koje su završile Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni pravni studij između 2010. i 2014. godine. U K. Grubišić (Ur.), *Primjena kvalifikacijskog okvira i radne karijere studenata Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (str. 143 – 188). Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Matković, T. (2020). Trendovi tržišta rada i javni sektor: Ponuda i potražnja radne snage u desetljetnoj perspektivi. U M. Kroflin (Ur.), *Projekcije podudarnosti dostupne radne snage i potreba tržišta rada do 2030. Godine. Izazovi demografskih promjena i četvrte industrijske revolucije*. (str. 12 – 39). Matica hrvatskih sindikata.
- Matković, T., & Ivšić, I. (2020). Uvjeti rada u RPOO iz perspektive pedagoškog standarda. U K. Jaklin & I. Ivšić (Ur.), *Raditi u dječjim vrtićima: Rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 78 – 109). Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske. https://somk.hr/system/document/file/52/SOMK_uvjeti_rada_RPOO_final.pdf#page=78
- Matković, T., Visser, M., Stropnik, N., & Williams, C. (2020). *A Study on the Governance and Financing of Pre-primary Education in Croatia [Final report]*. Oxford Policy Management.
- Ostojić, J. (2020). Nesigurnost zaposlenja i karijerni obrasci u dječjim vrtićima. U K. Jaklin & I. Ivšić (Ur.), *Raditi u dječjim vrtićima: Rezultati istraživanja uvjeta rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 54 – 77). Sindikat obrazovanja, medija i kulture Hrvatske. https://somk.hr/system/document/file/52/SOMK_uvjeti_rada_RPOO_final.pdf#page=78

- Rimac, I. (2020). *Eurograduate pilot survey: Country report Croatia*. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/805719>
- Rimac, I., & Ogresta, J. (2017). *Analiza mogućnosti praćenja tranzicije na tržište rada diplomiranih s veleučilišta i visokih škola kombiniranjem podataka visokih učilišta, HZZ-a i HZMO-a*. MZO. http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2018-01/analiza_online.pdf
- UNICEF. (2020). *Kako do vrtića za sve? Mogućnosti financiranja sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. UNICEF. <https://www.unicef.org/croatia/media/4951/file/Kako%20do%20vrti%C4%87a%20za%20sve.pdf>

Tablični prilozi

Prilog 1.1: Projekcije stanovništva predškolske dobi 2020. – 2031. (1.1.), model EUROPOP2019 (bez migracija)

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.
0	36 015	34 878	34 489	34 108	33 743	33 392	33 055	32 718	32 371	32 013	31 649	31 283
1	36 796	35 993	34 857	34 469	34 089	33 724	33 375	33 038	32 702	32 355	31 998	31 635
2	36 396	36 785	35 983	34 848	34 460	34 080	33 715	33 368	33 031	32 695	32 348	31 991
3	37 042	36 389	36 778	35 976	34 842	34 454	34 075	33 710	33 363	33 026	32 691	32 344
4	36 558	37 037	36 384	36 773	35 971	34 838	34 450	34 071	33 706	33 359	33 022	32 688
5	38 284	36 553	37 033	36 380	36 769	35 967	34 834	34 446	34 068	33 703	33 356	33 019
6	38 428	38 280	36 549	37 029	36 376	36 765	35 964	34 831	34 443	34 065	33 701	33 354
0 – 2	109 207	107 656	105 329	103 425	102 292	101 196	100 145	99 124	98 104	97 063	95 995	94 909
3 – 6	150 312	148 259	146 744	146 158	143 958	142 024	139 323	137 058	135 580	134 153	132 770	131 405

Prilog 1.2: Projekcije stanovništva predškolske dobi 2020. – 2031. (1.1.), model EUROPOP2019 (uz osnovni scenarij migracija)

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.
0	36 060	34 549	33 985	33 501	33 092	32 739	32 437	32 148	31 862	31 565	31 269	30 962
1	36 791	36 031	34 530	33 970	33 486	33 080	32 733	32 434	32 146	31 860	31 566	31 274
2	36 311	36 696	35 950	34 467	33 918	33 445	33 045	32 701	32 403	32 118	31 835	31 540
3	36 884	36 162	36 560	35 835	34 378	33 849	33 382	32 984	32 642	32 347	32 067	31 784
4	36 373	36 702	36 007	36 424	35 722	34 294	33 774	33 309	32 915	32 577	32 285	32 008
5	38 055	36 176	36 527	35 860	36 299	35 622	34 209	33 693	33 230	32 840	32 504	32 216
6	38 186	37 828	35 995	36 367	35 729	36 191	35 525	34 122	33 609	33 149	32 762	32 432
0 – 2	110 275	109 162	107 276	104 465	101 938	100 496	99 264	98 215	97 283	96 411	95 543	94 670
3 – 6	153 617	149 498	146 868	145 089	144 486	142 128	139 956	136 890	134 108	132 396	130 913	129 618

Prilog 2: Upisne kvote na stručnom studiju „Predškolski odgoj” ili preddiplomskom sveučilišnom studiju „Rani i predškolski odgoj i obrazovanje” u razdoblju 2009./10. – 2020./21.

	2009./10.	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.	2014./15.	2015./16.	2016./17.	2017./18.	2018./19.	2019./20.	2020./21.
Mjesta												
Osijek	40	35	35	35	30	30	90	90	90	90	93	93
Slavonski Brod							50	55	55	55	55	57
Slatina												30
Pula	81	108	108	106	106	106	106	106	110	108	108	110
Rijeka	40	40	40	40	40	40	40	40	40	70	70	65
Split	40	40	37	37	37	37	40	40	40	40	40	45
Zadar	50	75	60	60	60	60	60	60	64	64	64	69
Zagreb	132	132	112	112	110	80	80	80	80	140	141	151
Čakovec	80	80	50	50	50	80	80	80	80	90	90	150
Petrinja	115	115	105	105	75	80	80	80	80	90	90	150
<i>Ukupno</i>	<i>578</i>	<i>625</i>	<i>547</i>	<i>545</i>	<i>508</i>	<i>513</i>	<i>626</i>	<i>631</i>	<i>639</i>	<i>747</i>	<i>751</i>	<i>920</i>
Izvanredni												
Osijek							50	50	50	55	55	55
Slavonski Brod							50	55	55	55	55	57
Slatina												30
Pula	18	50	40	40	50	50	50	50	50	50	50	50
Rijeka										20	20	15
Split												
Zadar		25	25	25	25	25	25	25	27	27	27	27
Zagreb	50	50	30	30	30					50	50	60
Čakovec	60	60	30	30	30	50	50	50	50	60	60	90
Petrinja	90	90	80	80	50	50	50	50	50	60	60	90
<i>Ukupno</i>	<i>218</i>	<i>275</i>	<i>205</i>	<i>205</i>	<i>185</i>	<i>175</i>	<i>275</i>	<i>280</i>	<i>282</i>	<i>377</i>	<i>377</i>	<i>474</i>
Redovni												
Osijek	40	35	35	35	30	30	40	40	40	35	38	38
Slavonski Brod												
Slatina												
Pula	63	58	68	66	56	56	56	56	60	58	58	60
Rijeka	40	40	40	40	40	40	40	40	40	50	50	50
Split	40	40	37	37	37	37	40	40	40	40	40	45
Zadar	50	50	35	35	35	35	35	35	37	37	37	42
Zagreb	82	82	82	82	80	80	80	80	80	90	91	91
Čakovec	20	20	20	20	20	30	30	30	30	30	30	60
Petrinja	25	25	25	25	25	30	30	30	30	30	30	60
<i>Ukupno</i>	<i>360</i>	<i>350</i>	<i>342</i>	<i>340</i>	<i>323</i>	<i>338</i>	<i>351</i>	<i>351</i>	<i>357</i>	<i>370</i>	<i>374</i>	<i>446</i>

Prilog 3: Procjene godišnjih potreba za odgojiteljima i ponude rada u različitim scenarijima, 2021. – 2030.

	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.
POTREBE:										
Razvoj vrtićkih kapaciteta u 4 god	685	685	685	685						
Razvoj vrtićkih kapaciteta u 8 god	342	342	342	342	342	342	342	342		
Linearni razvoj vrtićkih kapaciteta (kroz 10 god)	274	274	274	274	274	274	274	274	274	274
Procjena povećanja jaslica (lin.)	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135
Procjena potreba zamjena radne snage	303	303	303	303	303	281	281	281	281	281
Ukupne potrebe za zapošljavanjem (razvoj kapaciteta u 4 god)	1123	1123	1123	1123	438	416	416	416	416	416
Ukupne potrebe za zapošljavanjem (razvoj kapaciteta u 8 god)	780	780	780	780	780	758	758	758	416	416
Ukupne potrebe za zapošljavanjem (razvoj kapaciteta u 10 god)	712	712	712	712	712	690	690	690	690	690
PONUĐA RADA:										
Procjena ponude rada u godini (bez dodatnih intervencija)	505	604	603	679	679	679	679	679	679	679
Procjena ponude rada u godini (uz povećani upis)	505	604	603	679	754	813	865	865	865	865

